



בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 4121/20

לפני :
כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט א' שטיין

המערער : פלוני

נ ג ד

המשיבים :
1. מדינת ישראל
2. פלוני
3. פלוני
4. פלוני

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים ב-
תפ"ח 60587-02-17 מיום 9.6.2020 ומיום 23.12.2019
שניתנו על ידי השופטים י' נועם, ר' פרידמן-פלדמן ו-א'
אברבנאל

תאריך הישיבה : ד' בתמוז התשפ"א (14.06.2021)

בשם המערער : עו"ד אריאל עטרי

בשם המשיבים : עו"ד עינת גדעוני

פסק-דין

השופט י' אלרון:

1. לפנינו ערעור על הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופטים י' נועם, ר' פרידמן-פלדמן ו-א' אברבנאל) ב-תפ"ח 60587-02-17 מיום 23.12.2019, ומיום 9.6.2020, בהתאמה, בגדרם הרשיע את המערער, לאחר שמיעת ראיות, בשורה של עבירות מין שביצע בשלושה אחים קטינים בני משפחה אחת (ד' יליד שנת 2001, ז' יליד שנת 2003 ו-ל' יליד שנת 2005). המעשים התפרסו על פני תקופה של

4 שנים, ובנסיבות בהן הכיר המערער את המתלוננים ואת משפחתם, ואף נהג לסייע למתלונן ז' בשיעורי גמרא באופן קבוע.

בגין עבירות אלו, נגזרו על המערער 7 שנות מאסר בפועל (בניכוי תקופת מעצרו), 2 מאסרים על-תנאי, וכן תשלום פיצויים לשלושת נפגעי העבירות בסכום כולל של 155,000 ש"ח.

עיקרי עובדות כתב האישום

2. על פי הנטען בכתב האישום, המערער פגע מינית בשלושה אחים קטינים, בניגוד לרצונם, במספר רב של מועדים, במקומות המפגש של חברי קהילתם ביישוב בו התגוררו ובהם בית הכנסת, בית חב"ד והמקווה. באישום הראשון יוחסו למערער עבירות מין שביצע באח ז', בתקופה שבה היה בגילאי 13-14. על פי כתב האישום, במספר רב של הזדמנויות שונות, נהג המערער להפשיט את ז' מבגדיו, לשכב עליו, למשוך באיבר מינו, לגעת באשכיו, להתחכך בגופו, להחדיר את אצבעותיו לישבנו ולאונן עד אשר הגיע לפורקן מיני על גופו של המתלונן. חלק מהמעשים התרחשו כאשר ז' הגיע מדי שבוע לנקות את בית הכנסת בהתנדבות, וחלקם אירעו כאשר המערער לימד אותו לקרוא בתורה לקראת בר המצווה של הקטין, ואף בזמן שלימד אותו גמרא לקראת מבחני הקבלה לשיבות.

באישום השני יוחסו למערער עבירות מין שביצע באח ל', בעת שהיה בגילאי 10-9, ועניינם בשני אירועים שונים, האחד בבית הכנסת והשני בחצר סמוכה למקווה שביישוב. באירוע הראשון יוחסו למערער כי הרים את ל', הניחו על השולחן, נגע ומשך באיבר מינו. באירוע השני, המערער ניסה להחדיר את ידו לתוך מכנסיו של ל' כדי לגעת באיבר מינו, אך משהקטין ל' דחף את ידיו של המערער, זה האחרון אחז באיבר מינו של ל' מעל לבגדיו. באישום השלישי יוחסו למערער מעשים שביצע באח ד', בתקופה שבה היה כבן 14, אשר כללו נגיעות באיבר מינו של ד', שלא בהסכמתו, בעת ששהה עירום במקווה.

הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי

3. לאחר שהמערער כפר בעובדות שיוחסו לו בכתב האישום, ולאחר שמיעת ראיות בתיק, הרשיע בית המשפט המחוזי את המערער בכל האישומים שיוחסו לו. באישום הראשון – בשתי עבירות של מעשה סדום, לפי סעיף 347(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "החוק"), בנסיבות המנויות בסעיפים 345(ב)(1) ו-345(א)(1) לחוק; ובמספר רב של עבירות מעשה מגונה בקטין שטרם מלאו לו 16 שנים ושלא בהסכמתו

החופשית לפי סעיף 348(ב), בנסיבות המנויות בסעיפים 345(ב)(1) ו-345(א)(1) לחוק, אשר נעברו כלפי הקטין ז'; באישום השני – בשתי עבירות של מעשה מגונה לפי סעיף 348(ב), בנסיבות המנויות בסעיפים 345(ב)(1) ו-345(א)(1) לחוק, אשר בוצעו כלפי הקטין ל'; ובאישום השלישי – בעבירת מעשה מגונה לפי סעיף 348(ב), בנסיבות המנויות בסעיפים 345(ב)(1) ו-345(א)(1) לחוק, שבוצעה בגופו של הקטין ד'.

4. הרשעת המערער התבססה בעיקרה על תשתית ראייתית מפלילה שיסודה בעדויותיהם של הקטינים נפגעי העבירות – עדותו של הקטין ד' בבית המשפט, ועדויותיהם של הקטינים ז' ו-ל' בפני חוקרות ילדים, בהתאם לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו-1955 (להלן: חוק הגנת ילדים). כמו כן, הרשעתו של המערער התבססה על עדויותיהם של אִם הקטינים, שתי חוקרות הילדים ושני חוקרי משטרה אשר חקרו את המערער וגבו את אמרתיו.

5. בית המשפט המחוזי, בפסק דין מפורט ומנומק, קבע כי עדויותיהם של הקטינים ז' ו-ל' אשר נמסרו לפני חוקרות הילדים הן עדויות אמינות ומהימנות, כמו גם עדותו של הקטין ד' בבית המשפט (על אף סתירות שנמצאו בעדותו). עדויות הילדים נתמכו אף בחשיפת המעשים לראשונה על-ידי האם, אשר חשדה התעורר על רקע סירובו של בנה ז' להגיע למפגש הלימודי עם המערער. האם אף שוחחה עם שני האחים האחרים, אשר סיפרו לה אף הם על מעשים שביצע בהם המערער. בנוסף, התייחס בית המשפט המחוזי לדפוס ההתנהגות הדומה של המערער במעשיו המיניים כלפי שלושת המתלוננים, והעדיף את גרסאותיהם על פני עדותו של המערער, אשר בחקירותיו במשטרה בחר לשתוק בתגובה למרבית השאלות, ובבית המשפט הכחיש את כל מעשיו.

6. בית המשפט המחוזי התייחס בהרחבה לגרסאותיהם של הקטינים ז' ו-ל', כפי שתועדו בחקירותיהם על-ידי חוקרות הילדים, בתיעוד קולי וחזותי כנדרש בחוק הגנת ילדים. אפרט את עיקרי הדברים.

אשר לעדותו של ז' קיבל בית המשפט את הערכת מהימנותה של חוקרת הילדים אשר תיארה את ז' בעת חקירתו כמבויש מאוד ואת העובדה כי לא מסר את גרסתו באופן מפורט ויזום אלא בעיקר במענה לשאלותיה. על רקע זה, ונוכח העובדה שמדובר באירועים רבים ולאורך תקופה ארוכה, בחרה חוקרת הילדים בדרך חקירתית שבה ניסתה לבדד אירועים, כאשר שאלה את הקטין על "המקרה האחרון" שבו נפגע מינית, על "הפעם הראשונה וראשונה" שבה נפגע, ועל "מקרה ספציפי שבו הוא זוכר היטב" כי נפגע על-ידי המערער. הילד תיאר בעדותו אירועים שחווה, הן את האירועים שבעניינם מסר פירוט – מעשה הסדום בבית חב"ד והפגיעה המינית האחרונה בבית הכנסת – והן אירועי

פגיעות מיניות נוספים שחווה לאורך התקופה, מבלי לפרט אירועים קונקרטיים. בית המשפט המחוזי אימץ את התרשמותה של חוקרת הילדים כי מהדברים שמסר ז' עולה תמונה ברורה של דינמיקה מוכרת של פגיעה מינית.

כמו כן, הפנה בית המשפט המחוזי לכך שחוקרת הילדים ציינה כי תיאוריו של ז' נמסרו במלל חופשי מתפתח בהדרגתיות ותיאוריו הניבו פרטים רבים וייחודיים, אשר העידו על אותנטיות האירועים, כגון אחיזת שני אברי המין, של הקטין ושל המערער, והחיבור ביניהם, וכן שימוש המערער בשקית ניילון לכיסוי אצבעותיו בטרם החדרתן לישבנו של הקטין. בנוסף, התייחס בית המשפט המחוזי לתיאוריו הסנסוריים של ז' כגון הכאבים בפגיעות המיניות השונות; לדבריו של ז' כי כאשר הוא ואחיו ראו את המערער, הם נהגו לומר אחד לשני להמתין ולא ללכת, על מנת שלא לפוגשו; להיעדר מגמת הפללה מצידו של ז' ואף לכך שלא הגיש תלונה מאחר שריחם על המערער, באומרו שהוא "איש מסכן" ללא ילדים.

בסופו של יום, התרשם בית המשפט המחוזי ממהימנותו של המתלונן ז' על בסיס תחושותיו באירועים, לרבות הכאבים והבושה שחש, כפי שעלו מעדותו; על בסיס התנהלותו והתנהלות אחיו בעניינו של המערער; על חוסר רצונו ללמוד עם המערער בשל הפגיעות המיניות; ועל הנסיבות שבהן חשף בסופו של דבר את המעשים באוזני אימו.

אשר להחלטת חוקרת הילדים לאסור את העדתו של ז' בבית המשפט, קבע בית המשפט המחוזי כי אין עילה להתערב בהחלטתה המקצועית של חוקרת הילדים שלפיה עדות בבית המשפט עלולה להסב לז' נזק נפשי, זאת לאור מצבו הרגשי של הילד ונוכח היעדר תמיכה הורית לעדות בבית המשפט.

גם את עדותו של ל' מצא בית המשפט המחוזי כמהימנה וקבע, לאחר שאף צפה בהקלטת החקירה, כי:

"בחינה מוקפדת של עדותו של ל' [...] מובילה למסקנה, כי התיאורים אודות שני המקרים שבהם הנאשם נגע בגופו, משקפים אירועים שחווה, וכי עדותו בעניין זה מהימנה בהתחשב בפרמטרים הנהוגים בהערכת עדויות ילדים" (פסקה 59 להכרעת הדין).

בית המשפט המחוזי קבע כי ל' תיאר את שני האירועים שחווה באופן ספונטני, עיגן את הפרטים בהקשר של זמן, מקום וסיטואציה, הסביר את האירועים תוך הדגמות

והצבעות, ולא הפגין מגמה להפללה או השחרת פניו של המערער, כאשר רק ביקש שהמערער יורחק מהיישוב מבלי להביע משאלה לנקום בו.

עוד קבע בית המשפט המחוזי, כי גרסתו של ל' מהווה "סיוע" לעדותו של ז' לפני חוקרת הילדים, ואף תימוכין לעדותו של ד' בבית המשפט. אשר לסוגיית העדות של ל' בבית המשפט, קיבל בית המשפט המחוזי את התרשמותה של חוקרת הילדים אשר ציינה בעדותה שטובתו של הילד מצדיקה הימנעות מחשיפתו לסיטואציה של מתן עדות, וזאת על רקע רצונו ובקשתו המפורשים של ל' לא להעיד כלל; על רקע מצבו הרגשי והאישי; וכן נוכח היעדר גיבוי ותמיכה משפחתית הנדרשים בסיטואציה הקשה של מתן עדות בבית המשפט.

אשר לעדותו של ד' בבית המשפט, קבע בית המשפט המחוזי כי הקטין תיאר אירוע שחווה, שבמהלכו נגע המערער באיבר מינו, שלא בהסכמתו ותוך התנגדותו לכך, בעת שהשניים היו במקווה. אשר לגרסאות השונות שמסר ד' בזיקה לשאלה האם היה לבוש או עירום בעת הנגיעה באיבר מינו, קבע בית המשפט המחוזי כי הדבר אמנם מקשה על קביעת ממצאים בדבר נסיבות ביצוע העבירה, אולם הבהיר כי עדותו של ד' על עצם האירוע, שבו נגע המערער באיבר מינו בניגוד לרצונו, היתה אמינה ונתמכה בראיות נוספות.

עדותו של ד' כללה גם את דבריו כי היה עד לשני אירועים של ביצוע מעשים מגונים על-ידי המערער באחיו ז' בבית הכנסת. ואולם בית המשפט המחוזי נמנע מקביעת ממצאים לחובתו של המערער, על בסיס עדותו של ד', בעניין הפגיעה ב-ז'. בעניין זה, נקט בית המשפט המחוזי בזהירות מתבקשת וזאת לנוכח קשייו של העד בשחזור פרטי האירוע וגם לנוכח שיחותיו עם אמו, עובר לתחילת החקירה, עת סיפרה לו, כפי שהעיד, כי המערער פגע מינית באחיו ז'. ואולם, הבהיר בית המשפט המחוזי כי:

"קשיים אלו בשחזור האירועים, לא חלים על החוויה הקשה שפקדה אותו, כנפגע עבירה, עת נגע הנאשם באיבר מינו במקווה – נגיעה מכוונת, שלא בהסכמה למשך שניות ארוכות" (פסקה 61 להכרעת הדין).

7. בית המשפט המחוזי אף שמע את עדות אמם של הקטינים, אשר העידה כי היא ובעלה עודדו את הילדים להיפגש עם המערער לצורך לימודי קודש. האם העידה כי חשדה בעניין המערער התעורר כאמור, לאחר ש-ז' התחמק מבקשות האב להגיע אל המערער לצורך לימודי גמרא, ולדבריה חשדה שבנה נפגע מינית. האם תיארה כי במהלך תחקור שנמשך מספר שעות, החל בנה ז' לבכות והתוודה בפניה כי המערער ביצע בו

”דברים מכוערים” וכי הוא ארב לו בבית חב”ד, בבית הכנסת ובמקווה ונהג לפגוע בו מינית. האם העידה כי ערכה תחקורים לשלושת ילדיה ובית המשפט המחוזי ציין כי יש להבין את התחקורים על רקע החשד שהתעורר בליבה של האם. עם זאת, הוסיף בית המשפט המחוזי כי יש צורך לבחון בקפידה שמא השפיעו התחקורים על עדויות הילדים. ואולם, לאחר בחינתו קבע כי:

”לא מצאתי בסיס להשפעת התחקורים על עדויותיהם של ז’ ושל ל’ לפני חוקרות הילדים, שעה שניכר כי כל אחד מהם תיאר באופן מהימן אירועים שחווה בעצמו” (פסקה 62 להכרעת הדין).

8. נוסף על כך, התייחס בית המשפט המחוזי בהכרעת דינו לעדותו של המערער, אשר בחקירתו במשטרה ענה לעיתים בשלילה לטענות שהועלו נגדו ולעיתים הגיב בשתיקה, ובבית המשפט – הכחיש את כל המיוחס לו; לעדותו של עד, אשר תיאר את מבני בתי הכנסת והמקווה והתנהלות הציבור במקום; ולעדותו של מנהל בית הספר בו למד ז’, אשר התייחס להתנהגותו של הקטין בבית הספר, וכן לאירועים בעניינו של ז’ שנודע לו על אודותיהם מפי השמועה.

גזר דינו של בית המשפט המחוזי

9. בגזר דינו, עמד בית המשפט המחוזי על הפגיעה הקשה שחווי שלוש המתלוננים, תוך פירוט נסיבות ביצוע העבירות כלפי כל אחד מהם, ותוך התייחסות נרחבת לתסקירים שהוגשו בעניינם. מהתסקירים עולה כי המתלוננים וההורים תיארו חוויות פגיעה וניצול מיני מצד המערער ואת הסבל הנפשי שהותיר בקטינים, לרבות תחושה של דחייה מצד הקהילה לאחר חשיפת המעשים והגשת התלונה. בתסקירים בעניינם של ז’ ו-ל’ תוארה התמודדות עם תסמיני פוסט טראומה והתייחסות לתשלום של ”מחיר אישי” בקשיים להשתלב במסגרות לימודיות. כן תוארו תחושות בושה, חוסר אונים, אשמה, ופחד. מהתסקיר שהוגש בעניינו של ד’ עולה בין היתר, כי הפגיעה גרמה לו לאבדן אמון באחרים, להסתגרות ובדידות וכן תחושות קשות של אשמה בכך שלא דיווח מיידית על המערער ובכך אפשר לו להמשיך לפגוע באחיו.

עוד התייחס בית המשפט המחוזי בגזר דינו לארבעה עדים שהעידו מטעם ההגנה לעניין העונש – איש קהילת חב”ד, שליח חב”ד בחו”ל, אחיו של המערער ואשתו – אשר העידו על פעילותו ההתנדבותית של המערער בקהילה ועל מסירותו וטוב ליבו.

10. על רקע כלל הנסיבות, קבע בית המשפט המחוזי כי ראוי להגדיר מתחם ענישה הולם ביחס לכל אחד מהאישומים בנפרד, וזאת מן הטעם שמדובר באירועים שונים. בנוסף נקבע, כי בשל הפגיעות המיניות בשלושה מתלוננים, ראוי לקבוע מתחם ענישה נפרד לגבי העבירות שבוצעו כלפי כל נפגע עבירה. לצורך קביעת מתחמי הענישה, בית המשפט המחוזי עמד על מהות העבירות, על הערכים החברתיים המוגנים שביסודן ועל מדיניות הענישה הנהוגה במקרים של עבירות מין כלפי קטינים. לאחר שפירט את נסיבות ביצוע העבירות כלפי כל אחד מהמתלוננים, והדגיש את הפגיעה הנפשית הקשה שנגרמה להם, קבע בית המשפט המחוזי את מתחמי הענישה הבאים: באישום הראשון – בין 6 שנות מאסר בפועל לבין 10 שנות מאסר בפועל. באישום השני – בין 8 חודשי מאסר בפועל לבין 20 חודשי מאסר בפועל. באישום השלישי – בין 6 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות לבין 15 חודשי מאסר בפועל.

בבואו לגזור את העונש, החליט בית המשפט המחוזי לגזור על המערער עונש אחד לכל העבירות. בית המשפט התחשב בנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירות והתייחס לנסיבותיו האישיות של המערער שתוארו על-ידי סניגורו ורעייתו; לפעילותו ותורמתו לקהילה שתוארו על-ידי העדים מטעמו; לחלוף הזמן ממועד הגשת כתב האישום עד למתן גזר הדין (למעלה מ-3 שנים); לעובדה שהמערער נעדר עבר פלילי; ולפרק הזמן בו שהה המערער במעצר. לצד זה, דחה בית המשפט המחוזי את טענתו של המערער לפיה יש לחרוג ממתחם הענישה מטעמים של עינוי דין נוכח הימשכות ההליכים.

לנוכח מכלול שיקולים אלו, גזר בית המשפט המחוזי על המערער 7 שנות מאסר בפועל (בניכוי ימי המעצר); 18 חודשי מאסר על-תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר, לבל יבצע עבירה של מעשה סדום בקטין; 10 חודשי מאסר על-תנאי למשך 3 שנים מיום שחרורו, לבל יעבור עבירה של מעשה מגונה בקטין; וכן תשלום פיצויים לנפגעי העבירה בסכום כולל של 155,000 ש"ח: ל-ז' סך של 120,000 ש"ח, ל-ל' סך של 20,000 ש"ח, ול-ד' סך של 15,000 ש"ח.

תמצית טענות הצדדים בערעור

11. בנימוקי הערעור על הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי, מלין המערער על הרשעתו ומשיג על קבילותן של חקירות הילדים. כך לטענתו, עדויותיהם של המתלוננים זוהמו על ידי האם, ועל כן אינן מהימנות ואין להסתמך עליהן. בנוסף, טוען המערער כי חקירת הילדים הייתה רשלנית, לא נשאלו שאלות רבות שהיו צריכות להישאל, החוקרות

לא אמרו לילדים הנחקרים כי יש אפשרות שיעידו ללא נוכחות הנאשם במשפט, ואף לא ערכו בדיקה חוזרת בעניין זה כמצוות החוק להגנת ילדים.

נוסף על כך, נטען כי בהחלטותיהן של חוקרות הילדים שלא להתיר את עדות הילדים בבית המשפט נפלו פגמים ואף מסיבה זו החקירות אינן קבילות. עוד טוען המערער בערעורו כי לא ניתן להסתמך על חקירות הילדים בשל היעדר ראיית סיוע, ובכלל זה, כי עדויות הילדים לא יכולות לסייע זו לזו. אשר לעדותו של ד' בבית המשפט, טוען המערער כי לא היה מקום לאמץ את הגרסה לפגיעה בו, בעוד דבריו על הפגיעה באחרים נדחו על ידי בית המשפט. לבסוף מבקש המערער לזכותו מכל אשמה מהעבירות בהן הורשע.

במסגרת הערעור משיג המערער גם על החלטות ביניים שונות שניתנו במהלך משפטו. וביניהן, ערעור על החלטה בעניין גילוי ראיות, אשר דחתה את בקשותיו לגילוי חומרים מהמוסד החינוכי בו למדו הקטינים, כמו גם ממחלקת הרווחה של הישוב בו התגוררו. בנוסף, מלין המערער על דחיית בקשתו לקבל רישום על כניסות ויציאות של באי המקווה בתקופה הרלוונטית. עוד משיג המערער על ההחלטה שלא לגלות חומרים מרשויות הרווחה במסגרת פרשת ההגנה, ועל ההחלטה שלא לאפשר לו לזמן עדי הגנה בעניין טענתו לאירוע מיני קודם בו היה מעורב הקטין ז' בבית הספר שבו למד.

12. מנגד, טוענת המשיבה כי יש לדחות את הערעור על שני חלקיו.

לעניין הכרעת הדין, המשיבה סומכת ידיה על ממצאיו וקביעותיו של בית המשפט המחוזי. לטענת המשיבה, הטענות לחשש מפני זיהום החקירה נבחנו במהלך המשפט ומחמת הזהירות ניתן להן משקל מסוים. המשיבה הדגישה כי מטבע הדברים חשיפת מעשים מיניים בילדים נעשית באמצעות תיווך מבוגרים, והחשיפה היא הכרחית ובלתי נמנעת. בנוסף, הן האם והן הילדים המתלוננים נשאלו על אופן חשיפת האירועים, ובפני בית המשפט נפרשה תמונה ראייתית מלאה בעניין. בנוסף, חוקרות הילדים העידו כי הן בחנו קיומו של חשש מפני זיהום החקירות וכי שיטת התחקור המיושמת בחקירות ילדים מתמודדות עם האפשרות לזיהום החקירה באמצעות הכלי של סוג התשואול הפתוח, כפי שבוצע בעניינם של הקטינים במקרה דנן.

אשר להחלטת החוקרות לאסור את עדותם של ז' ו-ל' בבית המשפט, טענה המשיבה כי בית המשפט המחוזי קבע כי לא נפל פגם בהחלטות חוקרות הילדים בעניין זה. בנוסף, טענה המשיבה ואף נקבע כי לא נפל פגם בכך שבירור האפשרות להעדתו של

הילד בסמוך למשפט נעשה באמצעות שיחה טלפונית של חוקרת הילדים עם האם, לאחר שהבירורים הקודמים נעשו עם הילד עצמו.

אשר לטענות המערער כלפי האופן בו נוהלו חקירות הילדים, טענה המשיבה כי החקירות בוצעו כדין, בהתאם לכללים ולעקרונות המקצועיים הנוהגים בחקירות ילדים. לעניין זה, טענה המשיבה כי חוקרת הילדים אינה מחויבת ואף אינה יכולה להתייחס למכלול הראיות בתיק, וכי עליה להימנע משאלות שיפוטיות העלולות לייחס לילד תחושת אשם ובכך לגרום לו נזק. ומכל מקום, טענה המשיבה, כי אף אם לא נשאלו שאלות מסוימות, אין בכך לפגום בקביעתו של בית המשפט המחוזי כי הפגיעות המיניות בקטינים הוכחו כנדרש.

לעניין דרישת ראיית הסיוע, טענה המשיבה, כי בית המשפט המחוזי קבע כי עדותו של ז' בפני חוקרת הילדים מהווה סיוע לעדותו של ל' בפני חוקרת הילדים, שכן המעשים המגונים נשאו אופי דומה. ראייה מסייעת נוספת מצא בית המשפט בעדותו של ד' בבית המשפט בדבר המעשה המגונה שביצע בו המערער. בית המשפט המחוזי קבע בהקשר זה כי המעשה המגונה של שליחת יד לאיבר מינו של ד' ותפיסת איבר המין, תואם את דפוס מעשיו של המערער כלפי שני האחים הנוספים.

עוד טענה המשיבה, כי המערער מנסה להיבנות מעדותו של מנהל בית הספר בו למד ז', שהובאה במסגרת פרשת ההגנה, ואשר העיד כי ל-ז' הפרעות התנהגות רבות הכוללות אירועים של אלימות, שקרים ואי ציות. לטענת המשיבה, עדות זו בדבר התנהגותו של הילד בבית הספר אינה רלוונטית, וכל שניתן להסיק ממנה אלה אותות המצוקה ששידר ז', בגין הפגיעה המינית הממושכת בו.

בהתייחס לעדותו של ד' בבית המשפט, שלגביה טען המערער כי לא ניתן כלל לתת אמון בגרסתו, טענה המשיבה כי בית המשפט המחוזי הסביר היטב את האבחנה שערך בין המעשה הקשה שנעשה בגופו של ד', ובין הזהירות שבה נקט בעת הערכת עדותו ביחס לאירועים שנעשו באחרים ולהם היה עד. זאת בשל החשש מפני זיהום החקירה, שמא יערב הקטין בין עובדות ובין מסקנות. המשיבה הדגישה כי בית המשפט המחוזי התרשם באופן ישיר מעדותו של ד' באולם בית המשפט ונתן בה אמון, וזאת על אף הסתירה שהתעוררה בשאלה אם היה לבוש או לא בעת המעשה. המשיבה חזרה והדגישה כי המערער בחר לשתוק בחקירתו ולא להגיב למרבית החשדות שהוטחו בו, ובכלל זה, גם כאשר הקטין ד' הטיח בפני המערער בחקירתו כי עשה בו מעשה מגונה – הגיב המערער בשתיקה.

אשר לערעורים על החלטות הביניים, הבהירה המשיבה כי המערער לא צירף את המדינה כצד לבקשות, וביקש להעביר את הבקשות להרכב שאינו דן בתיק. משהודיע בית המשפט המחוזי על צירוף המדינה כצד לבקשות וקבע שכל הבקשות יידונו בפניו, הודיע המערער על חזרתו מהבקשה השלישית, ובהמשך אף הודיע כי הוא חוזר בו משתי הבקשות הנוספות, ובכך מנע קיומו של דיון מהותי בשאלת גילוי של החומר שהתבקש בכל שלוש הבקשות.

לעניין השגתו של המערער על ההחלטה שלא לגלות חומרים מרשיות הרווחה בפרשת ההגנה ועל ההחלטה שלא לאפשר לו להביא עדי הגנה, טענה המשיבה כי הבקשות הוגשו בעקבות עדותו של מנהל בית הספר, אשר מסר כי בהיותו של הקטין ז' בכיתה ד' (כחמש שנים לפני מועד הדיון), הוא היה מעורב באירוע מיני בבית הספר, עליו דיווח ילד כבן 5 שטען כי צפה בו. לטענת המשיבה, אין לטענות אלו כל ביסוס היות שבית המשפט המחוזי קבע כי אין בעדות רלוונטיות להגנת המערער, באופן המצדיק מתן אפשרות לעיין בתיקי רשיות הרווחה בעניינם של שלושת הקטינים או מי מהם, כאשר שניים מהם כלל אינם קשורים לתיק. לבסוף ציינה המשיבה, כי המערער ביקש לזמן שני עדים הקשורים לאותו אירוע מיני נטען, מבלי שציין מי העדים ומבלי שהיה מוכן לנמק את בקשתו, על אף שהתבקש לעשות זאת על-ידי בית המשפט.

דיון והכרעה

13. לאחר שעיינתי בטענות הצדדים ובחומר הראיות שהוגש לבית המשפט המחוזי, ובכלל זה, בהקלטות עדויות הקטינים בפני חוקרות הילדים; ולאחר ששמעתי את טיעוני הצדדים בדיון שהתקיים בפנינו – הגעתי לכלל מסקנה כי דין הערעור, על שני חלקיו, להידחות, וכך אציע לחבריי לעשות.

עיקר טענות המערער בערעורו מופנות כלפי ממצאי עובדה ומהימנות שקבע בית המשפט המחוזי. ואולם, כידוע, אין זה מדרכה של ערכת הערעור להתערב בממצאי עובדה ומהימנות שקבעה הערכאה הדיונית, אשר התרשמה באופן ישיר מהעדויות שהובאו בפניה ומהשתלבותן במארג הראייתי (ראו למשל: ע"פ 1781/19 קדיליץ נ' מדינת ישראל (2020)).

לאחר שעיינתי בנימוקי הערעור ובעיקרי הטענות מטעם המשיבה, הגעתי לכלל מסקנה כי אין זה מסוג המקרים המצדיקים התערבות בממצאי מהימנות שקבע בית המשפט המחוזי בפסק דינו.

יוער כבר בתחילת הדברים, כי רוב רובן של טענות המערער, לרבות טענותיו בדבר החלטות הביניים, אליהן אתייחס בהמשך, נטענו בפני בית המשפט המחוזי, שדן בהן בפירוט אחת לאחת ומצא לדחותן. ואני סבור כי נכון שנהג כך כפי שאפרט.

14. אף בטענות המערער לזיהום עדויותיהם של הקטינים על-ידי האם, לאחר חשיפת האירועים באוזניה, לא מצאתי ממש. במקרה דנן, אין מחלוקת כי האם תחקרה את הקטינים, כל אחד בנפרד, לאחר שחשפה כי המערער ביצע בהם מעשים מיניים, וזאת לאחר שבנה הקטין ז' סירב להגיע לשיעור הלימודי אצל המערער. ויודגש, בית המשפט המחוזי קיבל את עדותה של האם על כך ששוחחה עם כל ילד בנפרד ולא סיפרה להם על פרטי הפגיעה באחים האחרים. כאן המקום לציין, כי עצם שיחותיה של האם עם הקטינים, אין בו כדי להצביע על זיהום עדותם, וכפי שהדגשתי בעניין אחר:

”חשיפתה של פרשה מעין זו [...] עשויה לגרום לסערת רוחות עזה בקרב כל בני המשפחה [...] תוצאה זו היא כמעט בלתי נמנעת, ובהחלט עשויה לגרור עימה דיונים בין בני המשפחה על פרטי האירועים באופן שאף יכול להביא לכדי זיהום עדויות, בשל החשש שתוכן עדותם של העדים יושפע משיח שהתנהל מחוץ לחדר החקירות ולאולם בית המשפט. אך תופעה של זיהום עדויות, כשלעצמה, אינה מלמדת על כך שגרסאותיהם של העדים כולם הן שקריות או בלתי אמינות. טענה של זיהום עדות, צריכה להישקל על ידי בית המשפט בכל מקרה לגופו ועל פי נסיבותיו, וכחלק מהערכתו הכוללת של בית המשפט באשר למהימנות ולאמינות העדויות, על פי הכלים המקובלים העומדים לרשותו” (ע”פ 229/19 מדינת ישראל נ’ פלוני, פסקה 121 (30.12.2019); וראו גם פסק דיני ב-ע”פ 4203/19 פלוני נ’ מדינת ישראל, פסקה 26 (29.7.2020).

בפסיקת בית משפט זה נקבע כי לא כל שיחה מקדימה לפני הגשת תלונה היא בעלת סיכוי לזיהום. יש להבחין בין שיחה שעוסקת בתוכן העדות הצפויה לבין שיחה על עצם קיומו של אירוע (ע”פ 8805/14 כהן נ’ מדינת ישראל, פסקה 32 (7.1.2016)). ומכל מקום, זיהום עדות עלול להשפיע על הערכת משקלה של העדות ולא על קבילותה, כפי שנטען על-ידי המערער. בענייננו האם שוחחה ותחקרה את הקטינים על עצם קיומם של אירועי הפגיעה בהם, וזאת להבדיל מדיבור על ה”עדות” עצמה. יתירה מזאת, יצוין כי באופן חשיפת האירועים על-ידי האם ניתן לראות חיזוק נוסף למהימנות גרסאות הקטינים בענייננו (ראו גם בפסק דיני ב-תפ”ח 715-02-13 מדינת ישראל נ’ פלוני, בעמ’ 39 (27.10.2014)).

יוצא אפוא – משבית המשפט המחוזי בחן ומצא את עדויות הקטינים, את עדויות חוקרות הילדים ואת עדות האם כמהימנות, וביכר אותן על פני גרסתו של המערער, והמערער לא הצביע בענייננו על טעם של ממש לסטות מקביעה זו, דין טענתו בדבר זיהום עדויות הקטינים להידחות.

15. אשר לטענות המערער בדבר אי הצגתן של חוקרות הילדים בפני הקטינים על אפשרויות ההעדה שלהם, וכן טענותיו לקיומם של פגמים בהחלטותיהן של החוקרות שלא להעיד את הקטינים ז' ו-ל' – אני קובע כי אף דין טענות אלה להידחות ואנמק זאת להלן.

בראשית הדברים נזכיר כי בעניין זה קבע בית המשפט המחוזי כי חקירות הילדים נערכו כדין, וכי לא נפל פגם בהחלטות לאסור את עדותם של ז' ו-ל' בפני בית המשפט, וכי הוראות החוק להגנת ילדים קוימו כנדרש, ואין מקום לחזור על הדברים.

וידגש, כי בענייננו, ההחלטה למנוע את העדות נבעה מהמסקנה המקצועית של חוקרות הילדים, כל אחת בנפרד, שלפיה עצם מתן העדות תיפגע בקטינים, וזאת במנותק לתנאי מסירת העדות. כאן המקום לציין כי על פי חוק הגנת ילדים, העדת ילדים נתונה לשיקול דעתו של חוקר הילדים ובסמכותו, ובין יתר השיקולים על חוקר הילדים לבחון פגיעה נפשית בקטין (יניב ואקי דיני ראיות כרך ג', עמ' 1476-1477 (2020)).

ובמילים אחרות, החלטה זו לא הייתה קשורה לנוכחות הנאשם באולם, כפי שטוען סנגורו של המערער. משכך הם פני הדברים, אין יסוד לטענת הסנגור כי נפל פגם בהחלטות חוקרות הילדים בדבר איסור ההעדה.

אציין, כי בניגוד לטענת המערער, אכן הוצגה לקטין ז' האפשרות להעיד בבית המשפט, אך כאמור לנוכח התרשמותה של חוקרת הילדים ממצבו הנפשי והרגשי, החליטה האחרונה לאסור על העדתו של הקטין – ובהחלטה זו איני מוצא כל דופי. אף לעניין הבדיקה החוזרת בעניין ההעדה, אכן קויימה בדיקה חוזרת, בסמוך לדיוני בית המשפט, באמצעות בירור טלפוני של חוקרת הילדים עם האם, וזאת בניגוד לטענת הסנגור. למותר לציין בהקשר זה, כי לשון החוק בסעיף 2(ו) לחוק הגנת ילדים, אינה קובעת כי לצורך הערכתו מחדש של חוקר הילדים חובה עליו להיפגש עם הילד ולקבל את עמדתו (כפי שנדרש לעשות לצורך החלטתו הראשונית). יתירה מזאת, אף אם נניח כי נפל פסול בבדיקה החוזרת, הרי שאין בו כדי לגרום לביטול ההחלטה שלא להתיר את העדות.

אשר להחלטה בדבר איסור העדתו של ל' אעיר, כי הקטין ביקש באופן מפורש שלא להעיד בבית המשפט, ובשיחתה האחרונה של החוקרת עם האם, עלה כי לא חל שינוי בנסיבות בעניין זה. גם בהחלטה זו, לא מצאתי כל פגם.

כאן המקום להזכיר כי ההסדר החקיקתי הקבוע בסעיף 2(א) לחוק הגנת ילדים, מעניק לחוקר הילדים את הסמכות להחליט אם להתיר או לאסור את עדותו של הילד בבית-המשפט, והמדובר בסמכות רחבה. יתירה מזאת, החלטתו של חוקר הילדים בנושא זה הינה סופית ואין לבית המשפט שיקול דעת בעניין (רע"פ 6533/93 בן אברהם נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(1) 700, 698 (1994); ע"פ 2686/15 בנטו נ' מדינת ישראל (5.3.2017)).

בנוסף, התרשמותו של חוקר הילדים היא ראיה קבילה ואף ראיה מרכזית, המשמשת לגיבוש המסקנה בדבר מהימנות העדות (ראו: ע"פ 446/02 מדינת ישראל נ' קובי, פ"ד נז(3) 769 (2002)). זאת ועוד, משחקירת הילדים מתועדת ומוקלטת, בהתאם להוראות חוק הגנת ילדים, כפי שהיה בחקירות בענייננו אנו, יש בידי בית המשפט יכולת מוגברת להתרשם ממהימנות עדויות הנחקרים.

לבסוף אציין, כי לאחר שצפיתי בתיעוד החזותי של החקירה של ז' התרשמתי באופן בלתי אמצעי מהמצוקה שבה היה נתון בעת החקירה, משתיקותיו הממושכות, מהקושי הרב למסור את הפרטים ולספר את שאירע, ומהבושה שחש לתאר במילים את המעשים הקשים שנעשו בו. אף מהצפייה בתיעוד החזותי של החקירה של ל' התרשמתי באופן ברור כי הקטין תיאר את האירועים שחווה, וכיצד הדגים על עצמו בחקירה, מספר פעמים, בדבר המקומות בגופו שבהם המערער תפס ומשך, והכל באופן ספונטני ואותנטי.

16. לעניין הסיוע הנדרש בעניין חקירות הילדים אין בידי לקבל את טענות המערער לפיהן אין להסתמך על חקירות הילדים בשל היעדר ראיית סיוע. לעניין זה, לא מצאתי כי יש להתערב בקביעת בית המשפט המחוזי, לפיה קיימות מספר ראיות סיוע לצורך הרשעת המערער על סמך חקירות הילדים, ובכלל זה דפוס דומה של מעשים מיניים בשלושת האחים, אותות המצוקה והבכי שהביע ז' בשעה שסיפר לאמו על הפגיעה המינית בו, כמו גם סירובו בזמן אמת מלהגיע למפגש לימודי עם המערער. ראיית סיוע נוספת מצא בית המשפט המחוזי בעדותו של ד' בבית המשפט.

לא למותר לציין כי הפסיקה הכירה בסיוע, לפי סעיף 11 לחוק הגנת ילדים, גם במצבו הנפשי של נפגע העבירה (ראו למשל, ע"פ 5149/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 82 (13.1.2014); ע"פ 2544/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (7.2.2019), וגם

בעדות של קטין אחד כסיוע לעדותו של קטין אחר, כאשר עדותו של כל קטין נמסרת לפני חוקר ילדים ומחייבת סיוע בפני עצמה (ראו: ע"פ 4009/90 מדינת ישראל נ' פלוני, פ"ד מז(1) 304, 292 (1993); ע"פ 4649/01 אסולין נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 616, 622 (2001)).

טענתו של הסנגור, לפיה עדויות הילדים לא יכולות לסייע זו לזו, מרוקנת מתוכן את האפשרות לעשות שימוש מסייע בעדות קטין לעדות קטין אחרת, ואין בידי לקבל טענה זו. בספרות המשפטית ניתן למצוא מענה נגד גישה זו:

"מאחר שפגיעות מיניות בקטינים נעשות, במקרים רבים, ללא נוכחות עדים נוספים, והן נעשות כלפי קטינים אחדים, הרי שהצבת מחסום בדמות דרישה לסיוע ממקור אחר זולת הקטינים עלולה, בנסיבות מסוימות, להציב רף בלתי עביר. דרישה כזו עלולה לסכל את ייעודו של ההליך הפלילי במלחמתו בעבירות קשות ונלוזות כאלה." (יניב ואקי דיני ראיות כרך ב', עמ' 777; וכרך ג', עמ' 1480 (2020)).

לכל האמור לעיל יש להוסיף, כי הדמיון הרב במעשי המערער כלפי שניים מהאחים הקטינים, מגיע כדי עדות שיטה המספקת את הסיוע הדרוש לעדותם.

17. בהתייחס לטענותיו של המערער בעניין החלטות הביניים שניתנו בהליך דלמטה, איני מוצא כל דופי בקביעותיו של בית המשפט המחוזי בעניין זה, אשר בחן את הטענות ודחה אותן, אחת לאחת, ואיני רואה טעם לחזור על הדברים. רק אעיר בהקשר זה כי הנימוקים לדחיית הבקשה לקבלת חומרים בעניין האירוע המיני הנטען בעניינו של ז', חלים גם לעניין זימון עדי ההגנה, ובפרט כאשר בית המשפט המחוזי קבע כי לא היה מקום להתיר שמיעת ראיות נוספות שהן בגדר עדות מפי השמועה. יתר על כן, ההחלטה שלא להורות על גילוי החומר עולה בקנה אחד עם הוראת סעיף 2א לחוק לתיקון סדרי הדין (חקירת עדים), התשי"ח-1957, האוסר ככלל על חקירה בדבר עברו המיני של נפגע עבירת מין.

18. לבסוף אתייחס לגזר דינו של בית המשפט המחוזי. כידוע, אין זו מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בחומרת העונש שנגזר על-ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים בהם גזר הדין מגלה סטייה בולטת מהענישה המקובלת במקרים דומים (ראו: ע"פ 6807/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 25 (24.4.2018); ע"פ 968/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (22.3.2021)).

לא מצאתי כי המקרה שלפנינו נופל בגדר מקרים חריגים אלה. העונש שנגזר על המערער הינו מאוזן ותואם את מדיניות הענישה המקובלת והראויה בעבירות החמורות שבהן הורשע, ויהיו שיאמרו אף מקל עם המערער, למרות הדגשת חומרת המעשים ואופיים; הישנותן של הפגיעות והימשכותן על פני תקופה ארוכה; פגיעתו של המערער בשלושה מתלוננים קטינים בני משפחה אחת, תוך ניצול קרבתו לקטינים והיכרותם; והנזקים הקשים שגרם המערער במעשיו למתלוננים ולמשפחה כולה.

19. אשר על כן, אציע לחבריי לדחות את הערעור כאמור, על שני חלקיו.

ש ו פ ט

השופטת ע' ברון:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' אלרון.

ניתן היום, כ"א בתמוז התשפ"א (2021.1.7).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת